

empalmava ab les carreteres de Sant Joan de les Abadeses y d'Amer. Aixís el gran tràfich entre aquestes tres importants vies no tenia que trepitjar els empedrats de la vila destruhintlos com ne tenim bon exemple ab lo que està succehint avuy.

Alguns objectan que s'allunyava del centre de la vila y no es exacte, perque á dos passos del pont se trovarian els carrers actual de Santa Pau y el de Ronda que condueixen directament al centre de la població.

Creyém haver demostrat que la entrada que's dona á la carretera de Santa Pau es la mes cara y la mes antiestética de totes les que's projectaren.

X.

REMORDIMENT

A mon benvolgut amich en Narcís Agustí

I

Tornava ab en Ferrán, mon amich de la infantesa, d'una divertida excursió pel voltants del poble de X., y tot sostinguent animada conversa caminavam vora la riera que corra á un kilòmetre del poble, quant al ser á un revolt del camí va cridar-me poderosament l'atenció un grandíós casal situat al bell cim d'un proper turó, quin aspecte antich y ayre senyorial va fer que'm quedés bona estona aturat contemplant aquella bella mostra d'eixos antichs casals, extranya barreja de castell feudal y de casa de camp, dels que'n restan encara alguns exemplars en la nostra alta montanya.

—Es el casal del Rieral, me digué en Ferrán contemplantlo. Es el més vell de tota eixa plana, puig segons

se diu sa construcció es anterior á la invasió dels moros. No fa molts anys estava ja apunt de ser venut, quant... mes deixa que referent á n'aixó te conti una historia del tot vera é interessant, de la que'n fou testimoni el meu avi que al Cel sia. Va contármela ell mateix una vesprada d'hivern vora la llar.

Fa alguns anys vingué á establirse en aquest poble un subjecte desconegut al que si be no li mancava nom propi, prompte fou conegut pel Juheu degut al degradant ofici d'usu-
rer á que s'havia dedicat.

¿D'ahont era vingut el Juheu? Ningú ho sabia. Aquesta gent no tenen més patria que 'l tros de terra ahont poden clavar llurs unglots y exercir sos instints d'aucell de rapinya. Y com si sa vinguda hagués portat mala estrogansa, comensaren á minvar les cullites y á agafar maluries els olivets y vinyerals, trovant aixís prompte 'l Juheu ample camp ahont feu nombroses victimas la usura, aquesta usura que si es terrible en capitals ho es molt més en poblacions rurals.

La darrera de ses victimas fou don Pere del Rieral.

Desgracies de familia y sobretot alguns deutes contrets per sos antepassats obligaren á aquell propietari model d'honradesa á buscar en les ben omplertes caixes del usurer el compliment d'aquells deutes per ell sagrats. Després vingué lo que ve sempre. Comensaren á apilonarse interessos sobre interessos y el deute aná pujant, pujant fins á amenassar la ruina del més antich casal d'eixa vall.

Don Pere anémich ja de sí, comensá á abatcers primer y á malaltejar després, víctima del sufriment moral que aixó li produhi. Tenia moments de neguit y fins de vera desesperació